

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
17 päivänä marraskuuta 1998 *

Asiassa C-391/95,

jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) on saattanut tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkittamisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Van Uden Maritime BV, joka toimii nimellä Van Uden Africa Line

vastaan

Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line ym.

ennakkoratkaisun edellä mainitun 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettu teksti s. 77) sekä Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), 1 artiklan toisen kappaleen 4 kohdan, 3 artiklan, 5 artiklan 1 kohdan ja 24 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch ja P. Jann sekä tuomarit G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm (esittelevä tuomari), L. Sevón ja M. Wathelet,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Van Uden Maritime BV, joka toimii nimellä Van Uden Africa Line, edustajanaan asianajaja L. Ebbekink, Haag,
- Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line ym., edustajanaan asianajaja J. L. de Wijkerslooth, Haag,
- Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion oikeusministeriön ministerineuvos J. Pirrung,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies L. Nicoll, avustajanaan V. V. Veeder, QC,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies B. J. Drijber,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Saksan hallituksen, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja komission 22.4.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.6.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Hoge Raad der Nederlanden on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 8.12.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 14.12.1995, tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla kahdeksan ennakkoratkaisukysymystä tämän 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettu teksti s. 77) sekä Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1, jäljempänä yleissopimus), 1 artiklan toisen kappaleen 4 kohdan, 3 artiklan, 5 artiklan 1 kohdan ja 24 artiklan tulkinnasta.
- 2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Rotterdamiin (Alankomaat) sijoittautunut Van Uden Maritime BV (jäljempänä Van Uden) ja Hampuriin (Saksa) sijoittautunut Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line ym. (jäljempänä Deco-Line) ja joka koskee välityslausekkeen sisältävään sopimukseen perustuvien saatavien maksamiseen liittyvää välitoimihakemusta.

3 Yleissopimuksen 1 artiklan ensimmäisessä kappaleessa määrätään, että yleissopimusta sovelletaan yksityisoikeudellisissa asioissa. Toisen kappaleen 4 alakohdan mukaan yleissopimusta ei kuitenkaan sovelleta välimiesmenettelyyn.

4 Tuomioistuimen toimivallan osalta yleissopimuksen 2 artiklan mukaisena yleissääntönä on, että kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimissa.

5 Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, voidaan nostaa jonkin toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa vain yleissopimuksen määräysten nojalla. Yleissopimuksen 3 artiklan toisessa kappaleessa luetaan ne säännökset (règles exorbitantes), joita ei voida soveltaa niitä vastaan, joilla on kotipaikka toisessa sopimusvaltiossa; näiden säännösten joukossa on Alankomaiden riita-asioiden oikeudenkäyntilain (jäljempänä oikeudenkäyntilaki) 126 §:n 3 momentti ja 127 §.

6 Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa määrätään, että sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä.

7 Yleissopimuksen 24 artiklassa, joka koskee erityisesti väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia, määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltion lain mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia voidaan pyytää sanotun valtion tuomioistuimilta myös silloin, kun toisen sopimusvaltion tuomioistuin on tämän yleissopimuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.”

- 8 Van Uden ja Deco-Line tekivät maaliskuussa 1993 ”slot/space charter agreement”-nimisen sopimuksen, jossa Van Uden sitoutui antamaan Deco-Linen käyttöön alusten lastaamispaikan, jota Van Uden käyttää itse tai yhdessä muiden laivayhtiöiden kanssa Pohjois- tai Länsi-Euroopan ja Länsi-Afrikan välisellä merilinjalla. Vastikkeena tästä Deco-Linen on maksettava sopimuspuolten sopiman tariffin mukainen rahtimaksu.
- 9 Van Uden aloitti Alankomaissa sopimuksessa määrätyn välimiesmenettelyn siitä syystä, että Deco-Line ei ollut maksanut tiettyjä Van Udenin sille lähettämiä laskuja.
- 10 Lisäksi Van Uden aloitti välitoimimenettelyn Rechtbank te Rotterdamissa siitä syystä, että Deco-Line ei toiminut tarpeeksi ripeästi välimiesten nimeämiseksi ja että sen laskujen maksamatta jättäminen aiheutti sille kassaongelmia. Van Uden vaati tätä tuomioistuinta velvoittamaan Deco-Linen maksamaan sille sopimuksesta johtuvia neljää saatavaa vastaavan summan eli 837 919,13 Saksan markkaa (DEM).
- 11 Deco-Line väitti tässä menettelyssä aluksi, että alankomaalainen välitoimista päättävä tuomioistuin ei ollut toimivaltainen käsittelemään näitä vaatimuksia. Deco-Line väitti, että koska se on sijoittautunut Saksaan, kanne sitä vastaan voidaan nostaa vain saksalaisissa tuomioistuimissa.
- 12 Välitoimista päättävä tuomioistuin hylkäsi tämän väitteen sillä perusteella, että välitoimena vaadittua toimenpidettä on pidettävä yleissopimuksen 24 artiklassa tarkoitettuna väliaikaisena toimenpiteenä.

- 13 Välimiesmenettelyssä Alankomaiden riita-asioiden oikeudenkäyntilain 126 §:n 3 momenttiin viitaten olevansa kantajan kotipaikan tuomioistuimena toimivaltainen käsittelemään kantajan, jonka kotipaikka on Alankomaissa, esittämän vaatimuksen sellaista vastaajaa vastaan, jolla ei ole Alankomaissa tiedossa olevaa kotipaikkaa eikä toimipaikkaa. Se totesi lisäksi käsiteltävänä olevalla asialla olevan kahdesta syystä riittävät liityntäkohdat Alankomaiden oikeusjärjestykseen. Ensinnäkin Deco-Line osallistuu kansainväliseen kaupankäyntiin ja hankki tällä tavoin Alankomaissa saatavia, joita voitiin käyttää hyväksi sitä vastaan mahdollisesti annettavan tuomion pakkotäytäntöönpanossa. Toiseksi tällainen tuomio voidaan panna täytäntöön myöskin Saksassa.
- 14 Välimiesmenettelyssä Alankomaiden riita-asioiden oikeudenkäyntilain 1022 §:n 2 momentin mukaan välityslauseke ei poista asianosaisen oikeutta saattaa asia välimiesmenettelyssä käsiteltäväksi.
- 15 Rechtbank te Rotterdamin puheenjohtaja velvoitti siten 21.6.1994 antamallaan välimiesmenettelyssä Deco-Linen maksamaan Van Udenille 377 625,35 DEM:n summan laillisine korkoineen.
- 16 Gerechthof te 's-Gravenhage kumosi tämän määräyksen Deco-Linen tekemän valituksen perusteella. Tämän tuomioistuimen mukaan asiassa täytyy olla riittävästi liityntäkohtia Alankomaiden oikeusjärjestykseen, mikä merkitsee sitä, että yleissopimuksen järjestelmässä välimiesmenettelyssä käsiteltävien tuomioistuimen antama määräys on voitava panna siellä täytäntöön. Pelkästään se, että Deco-Line voisi tulevaisuudessa hankkia omaisuutta, on tässä suhteessa merkityksetön.

- 17 Hoge Raad der Nederlanden, jolta on haettu muutosta viimeksi mainittuun päätökseen, on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Kun sopimukseen perustuva maksuvelvollisuus on täytettävä sopimusvaltiossa (Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti velkoja voi tällöin nostaa kanteen velvoitteensa laiminlyönyttä velallista vastaan tämän valtion tuomioistuimessa saadakseen veloitteen täytetyksi, vaikka velallinen asuisikin muussa sopimusvaltiossa), onko ensin mainitun sopimusvaltion tuomioistuimilla (välittömästi) toimivalta käsitellä välitoimihakemusta, jonka velkoja on tehnyt velallista vastaan saadakseen väliaikaisen täytäntöönpanomääräyksen, jonka mukaan velallisen on maksettava velka, jonka välitoimista päättävä tuomioistuin katsoo mitä todennäköisimmin näytetyn toteen, vai asetetaanko välitoimista päättävän tuomioistuimen toimivallalle muita edellytyksiä, kuten esimerkiksi se, että välitoimista päättävältä tuomioistuimelta vaaditulla määräyksellä on (tai voi olla) vaikutuksia kyseisessä sopimusvaltiossa?
- 2) Vaikuttaako ensimmäiseen kysymykseen annettavaan vastaukseen se, että asianosaisten sopimuksessa on välityslauseke, ja jos vaikuttaa, onko sillä merkitystä, missä välimiesmenettely on lausekkeen mukaan toteutettava?
- 3) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan siten, että välitoimista päättävän tuomioistuimen toimivaltaisuus edellyttää sitä, että siltä vaaditulla määräyksellä on (tai voi olla) vaikutuksia kyseisessä sopimusvaltiossa, tarkoittaako tämä sitä, että haettu määräys on voitava panna täytäntöön tässä valtiossa, ja onko siten tämän edellytyksen täytyttävä silloin, kun välitoimihakemus tehdään, vai riittääkö, että voidaan mitä todennäköisimmin olettaa sen tulevan täytetyksi?
- 4) Onko Alankomaiden riita-asioiden oikeudenkäyntiä koskevan lain 289 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä säädetty mahdollisuus hakea kiireellisten syiden perusteella väliaikaista täytäntöönpanomääräystä Arrondissementsrechtbankin

puheenjohtajalta Brysselin yleissopimuksen 24 artiklassa tarkoitettu väliaikainen toimenpide tai turvaamistoimi?

- 5) Vaikuttaako neljänteen kysymykseen annettavaan vastaukseen se, että pääasia koskeva oikeudenkäynti on saatettu tai voidaan saattaa vireille, ja jos vaikuttaa, onko merkitystä sillä, että samassa asiassa on välimiesmenettely vireillä?

- 6) Vaikuttaako neljänteen kysymykseen annettavaan vastaukseen se, että välitoimihakemuksen tavoitteena on, että vastaaja velvoitetaan täyttämään maksuvelvollisuus ensimmäisessä kysymyksessä esitetyllä tavalla?

- 7) Jos neljänteen kysymykseen vastataan myöntävästi ja 'toisen sopimusvaltion tuomioistuin on tämän yleissopimuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian', onko 24 artiklan ja erityisesti siinä olevan ilmaisun 'sopimusvaltion lain mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimia' tulkittava tarkoittavan sitä, että välitoimista päättävä tuomioistuin on (välittömästi) toimivaltainen, jos se on kyseisen valtion kansallisten toimivaltasäännösten mukaan toimivaltainen, vaikka nämä säännökset olivatkin sellaisia, joita Brysselin yleissopimuksen 3 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetaan, vai onko välitoimista päättävä tuomioistuin toimivaltainen ainoastaan lisäedellytysten täytyessä, kuten esimerkiksi sen, että välitoimista päättävältä tuomioistuimelta vaaditulla määräyksellä on (tai voi olla) vaikutuksia kyseisessä sopimusvaltiossa?

- 8) Jos seitsemänteen kysymykseen vastataan, että välitoimista päättävän tuomioistuimen toimivaltaisuus edellyttää sitä, että siltä pyydettyllä määräyksellä on (tai voi olla) vaikutuksia kyseisessä sopimusvaltiossa, tarkoittaako tämä sitä, että haettu määräys on voitava panna täytäntöön tässä valtiossa, ja onko tämän edellytyksen täytyttävä, kun välitoimihakemus tehdään, vai riittääkö, että sen voidaan olettaa mitä todennäköisimmin tulevan täytetyksi?"

18 Esitetyt kysymykset koskevat välitoimista päättävän tuomioistuimen toimivaltaa yleissopimuksen nojalla. Kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, voidaanko tällainen toimivalta vahvistaa toisaalta yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan (kysymykset 1—3) ja toisaalta sen 24 artiklan perusteella (kysymykset 4—8). Kummassakin tapauksessa kansallinen tuomioistuin haluaa tietää

— ensinnäkin, mikä vaikutus on sillä seikalla, että sen käsiteltävänä oleva riita-asia on sopimuksen mukaan ratkaistava välimiesmenettelyssä,

— toiseksi, riippuuko välitoimista päättävän tuomioistuimen toimivalta siitä edellytyksestä, että pyydetyllä toimenpiteellä on tai voi olla vaikutuksia tuomioistuinvaltiossa, erityisesti niin, että se voidaan panna siellä täytäntöön, ja onko välttämätöntä, että tämä edellytys on täyttynyt hakemuksen tekemishetkellä,

— lopuksi mikä vaikutus on sillä seikalla, että asia koskee hakemusta sopimukseen perustuvan vastasuorituksen maksamisesta ennakkoon.

19 Välitoimista päättävän tuomioistuimen yleissopimukseen perustuvasta toimivallasta on aluksi todettava, että on selvää, että tuomioistuin, jolla on toimivalta ratkaista pääasia yleissopimuksen 2 artiklan ja 5—18 artiklan nojalla, on toimivaltainen päättämään tarpeellisiksi osoittautuvista väliaikaisista toimenpiteistä ja turvaamistoimista.

20 Lisäksi yleissopimuksen 9 jaksoon kuuluva 24 artikla on toimivaltasääntö, joka ei kuulu 2 artiklan sekä 5—18 artiklan mukaiseen järjestelmään; tämän toimivaltasäännön mukaan tuomioistuin voi määrätä väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista vaikka sillä ei olisikaan toimivaltaa tutkia pääasiaa. Tämän määräyksen mukaan voidaan määrätä sellaisista toimenpiteistä, joista säädetään sen valtion lainsäädännössä, jossa näitä toimenpiteitä koskevaa hakemusta käsittelevä tuomioistuin sijaitsee.

- 21 Yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa määrätään, että sopimusta koskevassa asiassa vastaajaa vastaan voidaan nostaa kanne muussa sopimusvaltiossa kuin siinä, jossa hänen kotipaikkansa on, sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä.
- 22 Tältä osin on todettava, että tuomioistuin, jolla on toimivalta tutkia pääasia jonkin yleissopimuksessa määrätyn toimivaltaperusteen nojalla, on samoin toimivaltainen päättämään väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista ilman, että tämä viimeksi mainittu toimivalta riippuisi kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä mainitun kaltaisista muista edellytyksistä.
- 23 Van Udenin ja Deco-Linen välillä tehdyssä sopimuksessa on kuitenkin välityslauseke.
- 24 On huomattava, että kun asianosaiset ovat pätevästi siirtäneet sopimuksesta johtuvan riita-asian ratkaisemisen kansallisten tuomioistuinten toimivallasta välitystuomioistuimelle, ei ole olemassa yleissopimuksessa tarkoitettua kansallista tuomioistuinta, jolla on toimivalta tutkia pääasia. Tästä seuraa, että tällaisen sopimuksen sopimuspuolella ei ole mahdollisuutta esittää yleissopimuksen nojalla pääasian tutkimiseen toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa vaatimusta väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista päättämisestä.
- 25 Tällaisessa tapauksessa kansallinen tuomioistuin voi yleissopimuksen perusteella olla toimivaltainen päättämään väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista vain 24 artiklan nojalla.
- 26 Deco-Line sekä Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset väittävät tältä osin, että koska asianosaiset ovat sopineet saattavansa crimielisyytensä välitystuomioistuimen ratkaistavaksi, välitoimimenettelykään ei kuulu yleissopimuksen

piiriin. Saksan hallitus korostaa erityisesti, että vaaditut välitoimet jäävät yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle, koska ne liittyvät olennaisesti välimiesmenettelyn kohteeseen. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan nyt käsiteltävänä olevassa asiassa vaadittujen toimenpiteiden voidaan katsoa olevan osa välimiesmenettelyn toimeenpanoa, joten ne jäävät yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

- 27 Van Uden ja komissio katsovat sitä vastoin, että välityslausekkeen olemassaolon vaikutuksena ei ole välitoimihakemuksen sulkeminen yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Komissio väittää, että riita-asian kohde on tässä suhteessa ratkaiseva seikka ja että sopimusvelvoitteen noudattaminen eli yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva asia on syy välitoimimenettelyyn.
- 28 Aluksi on todettava, että yleissopimuksen 24 artiklaa sovelletaan, vaikka toisen sopimusvaltion tuomioistuimien olisikin toimivaltainen tutkimaan pääasian, kunhan riita-asian kohde kuuluu yksityisoikeuden alan kattavan yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan.
- 29 Ainoastaan se seikka, että pääasiaa koskeva oikeudenkäynti on saatettu tai voidaan saattaa vireille sopimusvaltion tuomioistuimessa, ei siis poista toisen sopimusvaltion yleissopimuksen 24 artiklaan perustuvaa toimivaltaa.
- 30 Yleissopimuksen 24 artiklaan ei kuitenkaan voida vedota yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jätettyihin asioihin liittyvien väliaikaisten toimenpiteiden tai turvaamistoimien saattamiseksi yleissopimuksen soveltamisalaan (asia 143/78, De Cavel, tuomio 27.3.1979, Kok. 1979, s. 1055, 9 kohta).

- 31 Yleissopimusta ei sovelleta sen 1 artiklan toisen kappaleen 4 kohdan mukaan välimiesmenettelyyn. Tällä määräyksellä sopimuspuolet ovat halunneet jättää koko välimiesmenettelyalan yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle, kansallisissa tuomioistuimissa vireille saatetut menettelyt mukaan lukien (asia C-190/89, Rich, tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-3855, 18 kohta).
- 32 Tanskan kuningaskunnan, Irlannin ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan yleissopimukseen liittymisen yhteydessä annetussa asiantuntijoiden kertomuksessa (EYVL 1979, C 59, s. 71 ja 92) täsmennetään, että yleissopimusta ei sovelleta sellaisiin tuomioistuinten päätöksiin, joissa todetaan välityssopimuksen pätevyys tai pätemättömyys taikka veloitetaan asianosaiset olemaan jatkamatta välitysmenettelyä sen pätemättömyyden vuoksi, eikä välitystuomioiden kumoamis-, muuttamis-, tunnustamis- tai täytäntöönpanovaatimuksia koskeviin menettelyihin tai päätöksiin. Lisäksi yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jätetään välitysmenettelyn toimeenpanemiseen tähtäävät menettelyt, kuten välimiehen nimeämis- tai jääväämismenettely taikka välimiesmenettelyn suorittamispaikasta sekä välitystuomion antamiselle vahvistetun määräajan pidentämisestä määrääminen.
- 33 Tältä osin on kuitenkin todettava, että väliaikaisten toimenpiteiden kohteena ei pääasiallisesti ole välimiesmenettelyn toimeenpano, vaan niistä päätetään samanaikaisesti kuin tällaisesta menettelystä ja niiden tarkoituksena on tukea välimiesmenettelyä. Näiden toimenpiteiden kohteena ei ole välimiesmenettely sinänsä, vaan hyvin erilaisten oikeuksien turvaaminen. Niiden kuulumiselle yleissopimuksen soveltamisalaan ei siis ole ratkaisevaa niiden itsensä luonne, vaan niiden oikeuksien luonne, joiden turvaaminen niillä varmistetaan (ks. asia C-261/90, Reichert ja Kockler, tuomio 26.3.1992, Kok. 1992, s. I-2149, 32 kohta).
- 34 On siis todettava, että siltä osin kuin väliaikaisia toimenpiteitä koskevan hake- muksen kohde koskee kysymystä, joka kuuluu yleissopimuksen aineelliseen sovel- tamisalaan, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, yleissopimusta sovelletaan ja välitoimista päättävän tuomioistuimen toimivalta perustuu sen 24 artiklaan, vaikka pääasialla koskeva menettely olisikin jo aloitettu tai voidaan aloittaa ja vaikka tämä menettely olisikin hoidettava välimiesmenettelyssä.

- 35 Van Uden väittää yleissopimuksen 24 artiklan mukaisen hakemuksen hyväksymiselle kyseisessä artiklassa asetettujen edellytysten osalta, että välitoimista päättävä tuomioistuin on toimivaltainen ilman mitään muuta edellytystä, jos tuomioistuimen valtion kansallisilla säännöillä annetaan sille tämä toimivalta, myös silloin, kun kyseessä ovat yleissopimuksen 3 artiklan toisessa kappaleessa tarkoitettut säännöt. Deco-Line sitä vastoin on sitä mieltä, että on perusteltua asettaa ankarammat edellytykset ja että joka tapauksessa 24 artiklan viittaus kansallisiin toimivaltasääntöihin merkitsee sitä, että välitoimista päättävä tuomioistuin voi vapaasti asettaa toimivaltaalleen tällaiset edellytykset.
- 36 Saksan hallituksen mukaan 24 artiklassa sallitaan tuomioistuimen määrätä yleissopimuksen 3 artiklan toisessa kappaleessa mainitun toimivaltasäännön nojalla väliaikaisista toimenpiteistä vain, jos tämän toimivaltasäännöksen edellytyksenä on päätöksen kiireellisyys tai sitä perustellaan tällä ja jos väliaikaisen toimenpiteen määräämishetkellä järjestelmällä, jossa siitä säädetään, on riittävä liityntä valtioon, jossa asiasta päättävä tuomioistuin sijaitsee. Tämä viimeksi mainittu edellytys täyttyy Saksan hallituksen mukaan silloin, kun väliaikainen toimenpide voidaan panna täytäntöön tuomioistuinvaltiossa.
- 37 Tältä osin on todettava, että yleissopimuksen 24 artiklan mukaisilla ”väliaikaisilla toimenpiteillä tai turvaamistoimilla” tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on säilyttää yleissopimuksen soveltamisalalla tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja koskeva asiointila niiden oikeuksien suojaamiseksi, joiden tunnustamista lisäksi vaaditaan pääasian tutkivalta tuomioistuimelta (em. asia Reichert ja Kockler, tuomion 34 kohta).
- 38 Tällaisten toimenpiteiden myöntäminen vaatii tuomioistuimelta erityisen tarkkaa harkintaa ja niiden konkreettisten olosuhteiden perusteellista tuntemusta, joissa pyydettyjen toimenpiteiden vaikutukset tuntuvat. Tapauksesta riippuen ja erityisesti kauppatapoja noudattaen tuomioistuimen on voitava asettaa päätöksen soveltamiselle aikaraja tai, aiottujen toimenpiteiden kohteena olevien varojen tai tavaroiden laadun osalta, vaatia pankkitakuita tai määrätä takavarikko, ja yleisesti vaatia, että

mainitun päätöksen osalta kaikki sellaiset edellytykset täyttyvät, jotka takaavat tuomioistuimen määräämän toimenpiteen väliaikaisen tai turvaavan luonteen (asia 125/79, Denilauler, tuomio 21.5.1980, Kok. 1980, s. 1553, 15 kohta).

- 39 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on katsonut edellä mainitussa asiassa Denilauler antamansa tuomion 16 kohdassa, että sen paikkakunnan tuomioistuin, tai joka tapauksessa sen sopimusvaltion tuomioistuin, jossa pyydettyjen toimenpiteiden kohteena olevat varat sijaitsevat, voi parhaiten arvioida ne olosuhteet, joiden perusteella pyydetty toimenpiteet voidaan myöntää tai evätä tai joiden perusteella voidaan määrätä niistä säännöistä ja edellytyksistä, joita hakijan on noudatettava myönnettyjen toimenpiteiden väliaikaisen tai turvaavan luonteen takaamiseksi.
- 40 Tästä seuraa, että väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista 24 artiklan nojalla määrääminen riippuu erityisesti siitä edellytyksestä, että vaadittujen toimenpiteiden kohteen ja asiasta päättävän tuomioistuimen sijaintivaltion alueellisen toimivallan välillä on olemassa todellinen liityntä.
- 41 Tästä seuraa myös, että tuomioistuimen, joka päättää toimenpiteistä 24 artiklan nojalla, on arvioitava tarvetta asettaa edellytyksiä tai yksityiskohtaisia sääntöjä näiden toimenpiteiden väliaikaisuuden tai turvaavuuden takaamiseksi.
- 42 Koska nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on erityisesti kysymys siitä, että kansallinen tuomioistuin on perustanut toimivaltansa yhteen yleissopimuksen 3 artiklan toisessa kappaleessa luetelluista kansallisista säännöksistä, on todettava, että tämän määräyksen ensimmäisen kappaleen mukaan sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa ainoastaan II osaston 2—6 jakson määräysten eli yleissopimuksen 5—18 artiklan nojalla. Tästä seuraa, että 3 artiklassa määrättyä kieltoa soveltaa liiallisia toimivaltasäännöksiä ei sovelleta 24 artiklassa määrättyyn erityisjärjestelmään.

- 43 Sen kysymyksen osalta, voidaanko välitoimimääräystä, jolla määrätään maksamaan sopimukseen perustuva vastasuoritus, pitää yleissopimuksen 24 artiklassa tarkoitettuna väliaikaisena toimenpiteenä, Deco-Line ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsovat, että näin ei ole. Saksan hallitus puolestaan on sitä mieltä, että pääasian oikeudenkäynti ei näyttäisi kuuluvan väliaikaisen toimenpiteen tai turvaamistoimen käsitteen alaan.
- 44 Van Uden ja komissio ovat toista mieltä. Komission mukaan väliaikaisina toimenpiteinä on pidettävä sellaisia, jotka menettävät pätevyytensä, kun riita-asia ratkaistaan tai kun vahvistettu määräaika päättyy. Ne voivat olla positiivisia toimenpiteitä, toisin sanoen määräyksiä tehdä jotain, kuten palauttaa tavara tai maksaa rahasumma.
- 45 Tältä osin on todettava, että etukäteen ei voida yleisellä ja abstraktilla tavalla sulkea pois sitä, että sopimukseen perustuvasta vastasuorituksesta ennakkona maksettava maksu, vaikka se vastaa pääasiassa vaadittua maksua, on tarpeen pääasiassa annettavan tuomion tehokkuuden turvaamiseksi ja että se mahdollisesti näyttää olemassa olevat intressit huomioon ottaen perustellulta (ks. yhteisön oikeuden osalta asia C-393/96 P (R), Antonissen v. neuvosto ja komissio, määräys 29.1.1997, Kok. 1997, s. I-441, 37 kohta).
- 46 Ennakkona maksettavasta maksusta määrääminen on kuitenkin luonteeltaan sellainen, että se voi korvata pääasiassa annettavan tuomion. Lisäksi jos kantajan oikeus saada ennakkona maksu sopimukseen perustuvasta vastasuorituksesta todetaisiin kantajan oman kotipaikan tuomioistuimessa, jolla ei ole yleissopimuksen 2—18 artiklan nojalla toimivaltaa tutkia pääasiaa, ja sitten todettaisiin tämän oikeus saada määräys tunnustetuksi ja täytäntöönpannuksi vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa, yleissopimuksessa vahvistettuja toimivaltasääntöjä voitaisiin kiertää.

47 Tämän vuoksi sopimukseen perustuvan vastasuorituksen maksaminen ennakkoon ei ole tässä määräyksessä tarkoitettu väliaikainen toimenpide, ellei toisaalta myöntelyn summan palauttamista vastaajalle taata siinä tapauksessa, että kantaja ei voita pääasiaa, ja ellei toisaalta vaadittu toimenpide koske vain tiettyjä sellaisia vastaajan varoja, jotka kuuluvat tai joiden pitäisi kuulua asian ratkaisevan tuomioistuimen alueelliseen toimivaltaan.

48 Ottaen huomioon edellä tarkastellut seikat, ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että

— yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että tämän määräyksen nojalla toimivaltainen tuomioistuin on myös toimivaltainen määräämään väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista ilman, että viimeksi mainittu toimivalta riippuisi muista edellytyksistä, ja

— kun asianosaiset ovat pätevästi siirtäneet sopimuksesta johtuvan riidan pois kansallisten tuomioistuinten toimivaltapiiristä välimiesmenettelyyn, väliaikaisista toimenpiteistä ja turvaamistoimista ei voida määrätä yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla.

Viidenteen kysymykseen on vastattava, että

— siltä osin kuin väliaikaisia toimenpiteitä koskevan hakemuksen kohde liittyy yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan kuuluvaan kysymykseen, yleis-

sopimusta sovelletaan ja sen 24 artikla on perustana välitoimista päättävän tuomioistuimen toimivallalle, vaikka pääasian oikeudenkäynti olisi jo saatettu taikka voitaisiin saattaa vireille ja vaikka pääasia olisi ratkaistava välimiesmenettelyssä.

Neljänteen, kuudenteen ja kahdeksanteen kysymykseen on lopuksi vastattava, että

- yleissopimuksen 24 artiklaa on tulkittava niin, että sen soveltaminen riippuu erityisesti siitä edellytyksestä, että tämän toimenpiteen kohteen ja asian ratkaisevan sopimusvaltion tuomioistuimen alueellisen toimivallan välillä on olemassa todellinen liityntä, ja
- sopimukseen perustuvan vastasuorituksen maksaminen ennakkoon ei ole yleissopimuksen 24 artiklassa tarkoitettu väliaikainen toimenpide, ellei toisaalta myönnetyn summan palauttamista vastaajalle taata siinä tapauksessa, että kantaja ei voita pääasiaa, ja ellei toisaalta vaadittu toimenpide koske vain tiettyjä sellaisia vastaajan varoja, jotka kuuluvat tai joiden pitäisi kuulua asian ratkaisevan tuomioistuimen alueelliseen toimivaltaan.

Oikeudenkäyntikulut

- ⁴⁹ Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Hoge Raad der Nederlandenin 8.12.1995 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

- 1) Tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella sekä Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella, 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava niin, että tämän määräyksen nojalla toimivaltainen tuomioistuim on myös toimivaltainen määräämään väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista ilman, että viimeksi mainittu toimivalta riippuisi muista edellytyksistä.
- 2) Kun asianosaiset ovat pätevästi siirtäneet sopimuksesta johtuvan riidan pois kansallisten tuomioistuinten toimivaltapiiristä välimiesmenettelyyn, väliaikaisista toimenpiteistä ja turvaamistoimista ei voida määrätä 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan nojalla.
- 3) Siltä osin kuin väliaikaisia toimenpiteitä koskevan hakemuksen kohde liittyy 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan kuuluvaan kysymykseen, yleissopimusta sovelletaan ja sen 24 artikla on perustana väli-toimista päättävän tuomioistuimen toimivallalle, vaikka pääasian oikeudenkäynti olisi jo saatettu taikka voitaisiin saattaa vireille ja vaikka pääasia olisi ratkaistava välimiesmenettelyssä.

- 4) 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 24 artiklaa on tulkittava niin, että sen soveltaminen riippuu erityisesti siitä edellytyksestä, että tämän toimenpiteen kohteen ja asian ratkaisevan sopimusvaltion tuomioistuimen alueellisen toimivallan välillä on olemassa todellinen liityntä.
- 5) Sopimukseen perustuvan vastasuorituksen maksaminen ennakoon ei ole 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 24 artiklassa tarkoitettu väliaikainen toimenpide, ellei yhtäältä myönnetyn summan palauttamista vastaajalle taata siinä tapauksessa, että kantaja ei voita pääasiaa, ja ellei toisaalta vaadittu toimenpide koske vain tiettyjä sellaisia vastaajan varoja, jotka kuuluvat tai joiden pitäisi kuulua asian ratkaisevan tuomioistuimen alueelliseen toimivaltaan.

Rodríguez Iglesias

Kapteyn

Puissochet

Hirsch

Jann

Mancini

Moitinho de Almeida

Gulmann

Murray

Edward

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä marraskuuta 1998.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja

presidentti